

11 1955

โครงการวิจัย



เรื่อง

การศึกษาสภาวะตลาดและการเลี้ยงสัตว์

ในชนบท ต.คูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

(โครงการที่ 11/2526)

โดย

ช. มิ่งมิตร
วิ. สวัสดิ์

ยุพินพรรณณ ศิริวัธนกุล

ภาควิชาพัฒนากาเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มิถุนายน 2526

เลขที่	ST95	ช/ย/อ	๑๕๑๖
เลขทะเบียน	005022		
วัน เดือน ปี	-3 MAR 2526		

การศึกษาสภาพะตลาดและการเลี้ยงสัตว์ในชนบทตำบลคูเต่า อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา^{1/}

A Study of Animals Raising and Marketing Conditions in
Villages of Koo-Tau District, Amphoe Hat Yai, Songkhla Province.

ยุพินพรหม ศิริวัชานุกูล^{2/}

ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Abstract

The Study of animals raising and Marketing conditions in villages of Koo-Tau district has been assessed by team surveying in 10 villages in Koo-Tau district. Three hundred and seven farm households were interviewed, during April 15-24, 1983, by the survey team consisting of one researcher, two agricultural technicians from PSU. Outreach Project and twelve students. It was found that sixty-seven percent of farm households raised the animals 32 %, 42 %, 89 % and 25 % of them raised pigs, cattles chickens and ducks respectively. An average farm households kept 3.9 pigs, 3.5 cattles, 13.8 chickens, 12.4 ducks, 7.8 buffalos and 2.8 goats. The farm

^{1/}โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการหนึ่งในโครงการพัฒนาชนบท ตำบลคูเต่า ซึ่งได้รับงบประมาณอุดหนุนจากมูลนิธิเอเซีย

^{2/} อาจารย์ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

households raised local cattle, local chicken local duck and crossbreed of local pig and white pig. White pigs are preferred over the colored ones. Animal pens were temporarily constructed under and/or nearby the typical village houses or under the tree. The daily feeds for hogs were mainly rice by-products, fresh sea weed, cook wastes and banana stem. Small amount of concentrate was supplemented in pig feed. The cattles were raised wholly on green grass and rice straw in dry season. And backyard chicken and duck raising which are generally not counted must not be overlooked. Selling of finished pigs and cattles were alone in the villages and pricing was made by eye-appraisal. Except chicken and duck were priced by eye-appraisal and weighting. General management in particular to disease prevention was poor.

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้กระทำในตำบลคูเต่า โดยการสัมภาษณ์เกษตรกร
จำนวน 1,112 ราย เพื่อทำสำมะโนประชากรสัตว์ และสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยง
จำนวน 307 ราย มีวัตถุประสงค์ที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะตลาดและการเลี้ยงสัตว์ใน
ชนบท ต.คูเต่า จ.ชวบใหญ่อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร
ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น จากการศึกษาพบว่าครอบครัวเกษตรกรมีสมาชิก 4-9 คน นับถือ
ศาสนาพุทธร้อยละ 60 นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 40 มีที่ดินทำกินเฉลี่ย 7 ไร่
รายได้หลักของครอบครัวได้จาก การทำนา 89 % ทำสวน 46 % ทำประมง 32 %
และจากการเลี้ยงสัตว์ 47 % เกษตรกรในตำบลคูเต่ามีการเลี้ยงสัตว์ในครอบครัว
ร้อยละ 67 ของครอบครัวเกษตรกรทั้งหมด โดยครอบครัวที่เลี้ยงสัตว์จะเลี้ยงสุกร
ร้อยละ 32 เลี้ยงโคร้อยละ 44 เลี้ยงไกร้อยละ 89 เลี้ยงเป็ดร้อยละ 25 เลี้ยง
กระบือร้อยละ 5 และเลี้ยงแพะ ร้อยละ 1 ในตำบลคูเต่ามีการเลี้ยงสุกร 912 ตัว
โค, 1,121 ตัว ไก่ 9,134 ตัว เป็ด 2,220 ตัว การบือ 202 ตัว และแพะ
22 ตัว เกษตรกรจะเลี้ยงสุกรเฉลี่ยครอบครัวละ 3.9 ตัว โค 3.5 ตัว ไก่
13.8 ตัว เป็ด 12.4 ตัว กระบือ 7.8 ตัว และแพะ 2.8 ตัว สัตว์ที่เลี้ยง
ส่วนใหญ่จะใช้วิธีเลี้ยงปล่อยให้หากินเอง มีการเลี้ยงพ่อพันธุ์สุกรร้อยละ 3 เลี้ยง
แม่พันธุ์ไว้ขายลูกร้อยละ 47 และเลี้ยงสุกรขุนขายร้อยละ 71 พ่อพันธุ์ที่เลี้ยงเป็น
พันธุ์ดาร์จไวท์ หรือแลนด์เรซ แม่พันธุ์นิยมเลี้ยงลูกผสมระหว่างพันธุ์ดาร์จไวท์หรือ
แลนด์เรซกับพันธุ์พื้นเมือง (55%) พันธุ์แท็ดดาร์จไวท์หรือแลนด์เรซ (23 %) และ
เลี้ยงแม่สุกรที่มีเลือดพันธุ์พื้นเมืองสูง (22 %) สุกรขุนจะเลี้ยงสุกรลูกผสมดีขาว

ร้อยละ 92 นอกนั้นร้อยละ 8 เลี้ยงสุกรสายเลือดพันธุ์อื่น สำหรับการเลี้ยงโคและ
ไก่จะเป็นพันธุ์พื้นเมือง มีการเลี้ยงเป็ดไข่ (34 %) เป็ดขวา (43 %) และเป็ด
โป๊ยฉ่าย (27 %) อาหารที่ใช้เลี้ยงสุกรเกษตรกรจะใช้รำ (76 %) สำหรับยัด
(30 %) เศษอาหารเหลือจากครัว (27 %) ปลายข้าว (12 %) และคั้นกล้วย
(11 %) โดยนิยมเสริมหัวอาหารในอาหารที่ใช้เลี้ยงสุกร สำหรับการเลี้ยงโคก็
ใช้วิธีปล่อยให้หากินเอง การเลี้ยงไก่จะปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ บางครั้ง
ก็โปรยข้าวเปลือกให้กิน การเลี้ยงเป็ดจะปล่อยให้หากินเองเพราะให้ข้าวเปลือก
เศษปลา เศษกุ้ง รำและเปลือกหอย แม่สุกรให้ลูก 2 ครอกต่อปี เฉลี่ยครอกละ
9-10 ตัว ใน 1 ปี เกษตรกรเลี้ยงสุกรขุนชาย 2-5 ตัว ไก่ 11 ตัว เป็ด 14
ตัว และโค 1-4 ตัว การซื้อขายสุกรและโคใช้วิธีการเหมาตัวชาย แต่การซื้อ
ขายไก่และเป็ดขายโดยชั่งน้ำหนัก (60 %) และเหมาตัวชาย (40 %) พ่อค้าจะ
มารับซื้อสุกรถึงบ้าน (97 %) สำหรับไก่มีพ่อค้ามารับซื้อถึงบ้าน (30 %) ขายให้
เพื่อนบ้าน (19 %) และนำไปขายนอกหมู่บ้าน ตามตลาดนัดหรือในเมือง (5 %)
ส่วนเป็ดก็เช่นกัน มีพ่อค้ามารับซื้อถึงบ้าน (34 %) ขายให้เพื่อนบ้าน (18 %) และ
นำไปขายนอกหมู่บ้าน (47 %) โรคระบาดที่ทำความเสียหายในโคคือ โรคปากและ
เท้าเปื่อย ในสุกรคือโรคคอหิวต้สุกร และโรคนิวคาสเซิลกับโรคทางเดินหายใจใน
ไก่ การรักษาสัตว์ป่วยเกษตรกรจะรักษาเองเป็นส่วนใหญ่ มีการแจ้งสัตวแพทย์มา
รักษาน้อยมาก การป้องกันโรคในสุกรโดยการฉีดวัคซีนส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ได้ฉีด
วัคซีน (64 %) มีฉีดเป็นบางครั้ง (34 %) และฉีดทุกครั้งมีเพียงร้อยละ 2 สำหรับ
ไก่ไม่มีการฉีดวัคซีนร้อยละ 90 และร้อยละ 10 ฉีดวัคซีน ในโคร้อยละ 76 ใ้รับ

การที่ควักขึ้นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกรยังขาดความรู้ในการเลี้ยงสัตว์แผ่นดินใหม่ โดยเฉพาะเรื่องโรค การป้องกัน และค่านอาหารสัตว์ ความรู้ส่วนใหญ่ได้รับจากการถ่ายทอดจากพ่อ แม่ และเพื่อนบ้าน มีน้อยมากที่เรียนรู้จากเอกสารหรือการให้คำแนะนำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สารบัญ

สารบัญ	หน้า
บทนำ	i
โครงการที่ 11/2526 การศึกษาสภาวะตลาดและการเลี้ยงสัตว์ ในชนบท ตำบลคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	1

คำนำ

ตำบลคูเต่าเป็นตำบลหนึ่งใน 23 ตำบล ของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ห่างจากอำเภอหาดใหญ่ 8 กิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 7,684 คน จาก 1,083 ครัวเรือน⁽¹³⁾ ปัจจุบันมี 1,112 ครัวเรือน ประชากรประมาณร้อยละ 60 นับถือศาสนาพุทธ และร้อยละ 40 นับถือศาสนาอิสลาม ประชาชนเกือบทั้งตำบล มีอาชีพทางการเกษตรและการประมง ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ของครอบครัวมาจากการทำนา, การทำประมง, การทำสวนส้มและการเลี้ยงสัตว์ รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีประมาณ 7,318 บาท⁽¹³⁾ ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีของจังหวัดสงขลา ประมาณ 12,160 บาท หรือรายได้เฉลี่ยของประชากรในภาคใต้ประมาณ 12,683 บาทต่อคนต่อปี⁽¹⁾ วิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยความช่วยเหลือของมูลนิธิเอเซีย ได้จัดทำโครงการพัฒนาชนบทตำบลคูเต่า ระยะ 3 ปี เพื่อจะยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น โดยตั้งเป้าหมายที่จะเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัวของเกษตรกร ด้วยการพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพทางการ

การเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ในตำบลคูเต่า จะมีการเลี้ยง สุกร โค ไก่และ
เปิดตามใต้ถุนบ้านเกือบทุกครัวเรือน แต่ยังคงขาดการจัดการ และการนำวิชาการแผน
ใหม่ ทางด้านการเลี้ยงสัตว์ไปใช้ทำให้การเลี้ยงสัตว์ในตำบลไม่ประสบผลสำเร็จ
ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาอาชีพทางการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น โดย
การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าไปใช้ในตำบล จึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
(baseline data) เกี่ยวกับสถานะตลาดและการเลี้ยงสัตว์ในตำบลคูเต่าเสียก่อน
เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเลี้ยงสัตว์ในตำบลคูเต่า ให้
เป็นอาชีพที่เพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัวเกษตรกรต่อไป ในการศึกษาข้อมูลขั้นพื้น
ฐานเกี่ยวกับสถานะตลาด และการเลี้ยงสัตว์ในตำบลคูเต่ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ดูว่าเกษตรกรมีการเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ อย่างไร มีการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์อะไรบ้าง
ในการเลี้ยงสัตว์ มีปัญหาเรื่องโรคสัตว์ และการป้องกันรักษาอย่างไร นอกจากนี้
เพื่อศึกษาดูว่าสถานะเกี่ยวกับตลาด และวิธีการจำหน่ายสัตว์ของเกษตรกรเป็นอย่างไร

อุปกรณ์และวิธีการศึกษา

อุปกรณ์

1. หน่วยแจงนับ (enumeration unit) หน่วยแจงนับที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการทำสำมะโนประชากรสัตว์คือ เกษตรกร 1,112 ครัวเรือนและหน่วยแจงนับตัวอย่างที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะตลาดและการเลี้ยงสัตว์คือ เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ในตำบลคูเต่า 307 ครัวเรือน
2. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บ

ข้อมูลนี้มี 2 จุด จุดแรกเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการทำสำมะโนประชากรสัตว์ใช้ทั้งหมด 1,112 ครัวเรือน และจุดที่สองเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการสอบถามเกี่ยวกับสภาวะตลาดและการเลี้ยงสัตว์ในตำบลคูเต่า ใช้แบบสอบถามจำนวน 307 ครัวเรือน

3. เจ้าหน้าที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูล ใช้เจ้าหน้าที่ทั้งหมด 15 คน เป็นอาจารย์ นักวิชาการเกษตรและนักศึกษาคณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิธีการศึกษา

1. การเก็บข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 การทำสำมะโนประชากรสัตว์⁽⁶⁾ (census of animal population) ทำการสอบถามเกษตรกร 1,112 ครัวเรือน เกี่ยวกับชนิด และจำนวนสัตว์ที่เลี้ยงทุกครัวเรือน

1.2 การสำรวจด้วยตัวอย่าง⁽⁶⁾ (Sample survey) ทำการสุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์จาก 10 หมู่บ้านในตำบลคูเต่า ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม⁽⁶⁾ (stratified random sampling) มาจำนวน 307 ครัวเรือน (สุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 27 ของจำนวนครัวเรือนในหมู่บ้านหรือร้อยละ 41 ของจำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์) ทำการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (interviewing) เกษตรกรแต่ละครัวเรือน แบบจดข้อมูลลงในแบบสอบถาม (questionnaire method)

2. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ทำการสัมภาษณ์เกษตรกรแล้วเสร็จภายในเวลา 10 วัน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 15-24 เมษายน 2526

3. การวิเคราะห์ผล (3)

3.1 หาค่าเฉลี่ยของข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการควยสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X_i}{n}$$

\bar{X} = หาค่าเฉลี่ย

$\sum X_i$ = ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

n = จำนวนตัวอย่างที่เก็บข้อมูล

3.2 หาค่าร้อยละของข้อมูลต่าง ๆ ควยสูตร

ค่าเปอร์เซ็นต์ = $\frac{\text{จำนวนตัวอย่างที่สนใจ}}{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด}} \times 100$

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกรที่ตอบคำถาม

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรในตำบลคูเต่า 10 หมู่บ้าน จำนวน 307
ครัวเรือนเป็นชาย 141 คน หญิง 166 คน อายุเฉลี่ย 35-55 ปี เป็นเกษตรกรที่
ไม่ได้เรียนหนังสือร้อยละ 30 เรียนหนังสือไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 62 และ
เรียนสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 8 เกษตรกรร้อยละ 60 นับถือศาสนาพุทธ
ร้อยละ 40 นับถือศาสนาอิสลาม มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4-9 คน มีที่ดินทำกิน
เฉลี่ย 7 ไร่ รายได้หลักของเกษตรกรได้จากการทำนา ร้อยละ 89 ทำสวนผลไม้
ร้อยละ 46 ทำประมง ร้อยละ 32 และมีเกษตรกรถึงร้อยละ 47 มีรายได้หลักจาก
การเลี้ยงสัตว์ควาย ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรในตำบลคูเต่าที่ตอบคำถามเป็นรายหมู่บ้าน

ข้อมูล	ลำดับหมู่บ้าน										รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
จำนวนครัวเรือน	62	26	146	27	127	104	216	158	145	101	1,112
จำนวนครัวเรือนที่ตอบคำถาม	19	8	41	8	37	30	63	46	39	16	307
เพศ											
ชาย (%)	42	100	51	63	51	23	44	54	33	44	46
หญิง (%)	58	-	49	37	49	77	56	46	67	56	54
อายุเฉลี่ย (ปี)	40.5	47.5	43.7	47.5	43.1	35.7	38.4	55.5	44.7	45.3	44
สมาชิกในครัวเรือน											
ต่ำกว่า 3 คน (%)	-	12.5	12	12	5	16	6	17	8	25	10.7
4 - 6 คน (%)	47	50	51	50	57	57	27	52	69	44	49
7 - 9 คน (%)	42	25	32	38	33	27	53	31	21	13	34
10-12 คน (%)	11	12.5	5	-	5	-	14	-	2	1.8	6
ศาสนา											
พุทธ (%)	100	100	71	100	-	90	-	100	100	50	60
อิสลาม (%)	-	-	29	-	100	10	100	-	-	50	40

หมายเหตุ หมู่ที่ 10 สํารวจเพียง 16 ครอบครัว หรือประมาณ 16 % ของจํานวนครอบครัวทั้งหมด เนื่องจากผูวจัยไดรับทะเบียนบานจาก กำนัน ผูโหญบาน เพียง 50 % ทั้งนี้ทะเบียนบานที่เหลือยังอยูที่อำเภอ ซึ่งใช้ในระหวางการเลือกตั้งผูแทนราษฎร

ตารางที่ 2 แสดงระดับการศึกษาและรายได้หลักของเกษตรกรในตำบลคูเต่าที่ตอบคำถามเป็นรายหมู่บ้าน

ข้อมูล	ลำดับหมู่บ้าน										รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
การศึกษา											
ไม่ได้เรียน (%)	11	38	32	25	59	13	35	24	23	25	30
ไม่เกิน ป.4 (%)	68	62	61	75	30	77	62	63	69	75	62
สูงกว่า ป.4 (%)	21	-	7	-	11	10	3	13	8	-	8
ที่คืนทำกินเฉลี่ย (ไร่)	10	11	8	10	5	5	5	9	6	7	7
รายได้หลัก											
ทำนา (%)	74	100	85	75	78	67	56	96	98	46	89
ทำสวน (%)	-	-	24	13	89	80	38	59	26	31	46
ประมง (%)	58	-	59	50	24	-	73	4	3	3	32
เลี้ยงสัตว์ (%)	58	88	5	13	46	33	46	76	18	20	47

จำนวนครอบครัวเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์แต่ละชนิด

จากการทำสำมะโนประชากรสัตว์จำนวน 10 หมู่บ้าน 1,112 ครัวเรือนในตำบลคูเต่า ปรากฏว่าเกษตรกรในตำบลคูเต่ามีการเลี้ยงสัตว์ทั้งสิ้น 746 ครัวเรือนหรือร้อยละ 67 ของเกษตรกรทั้งตำบล สัตว์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นสุกร โค ไก่และเป็ด นอก

จากนี้ก็มีเกษตรกรบางครัวเรือนที่เลี้ยงกระบือและแพะ แต่เกษตรกรในหมู่บ้านที่ 5, 7 และ 10 มีการเลี้ยงสุกรน้อยครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านดังกล่าวนับถือศาสนาอิสลาม และพบว่าเกษตรกรทำยาลดดูเต่าร้อยละ 89 เลี้ยงไก่ตามไต้กัญบ้าน ร้อยละ 44 เลี้ยงโค ร้อยละ 32 เลี้ยงสุกร ร้อยละ 25 เลี้ยงเป็ดและมีเพียงเล็กน้อยที่เลี้ยงกระบือและแพะดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนครอบครัวเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์แต่ละชนิดเป็นรายหมู่บ้าน

ข้อมูล	ลำดับหมู่บ้าน										รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด(ครัวเรือน)	62	26	146	27	127	104	216	158	145	101	1,112
จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงสัตว์(ครัวเรือน)	51	15	102	20	83	64	130	107	87	87	746
(%)	82	57	70	74	65	62	60	68	60	86	67
จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงสุกร(ครัวเรือน)	34	14	60	15	-	17	3	43	39	7	232
(%)	67	93	59	75	-	27	2	48	45	8	32
จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงโค(ครัวเรือน)	15	4	67	14	51	29	29	51	30	34	324
(%)	29	26	66	70	64	45	22	48	35	39	44
จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงไก่(ครัวเรือน)	48	15	87	16	71	57	100	104	87	79	664
(%)	94	100	86	80	80	89	77	97	100	91	89
จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงเป็ด(ครัวเรือน)	10	6	17	1	32	10	80	5	3	15	179
(%)	19	40	17	5	39	16	66	5	3	17	25
จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงกระบือ(ครัวเรือน)	4	2	6	1	1	1	11	-	-	1	26
(%)	8	13	6	50	1	2	9	-	-	1	5
จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงแพะ(ครัวเรือน)	1	-	1	-	2	-	1	-	-	3	8
(%)	2	-	1	-	2	-	1	-	-	3	1

จำนวนสัตว์และจำนวนสัตว์ที่เลี้ยงเฉลี่ยต่อครัวเรือน

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่าเกษตรกรมีการเลี้ยงสัตว์จำนวนมาก มีการเลี้ยงสุกรถึง 912 ตัว โค 1,121 ตัว ไก่ 9,134 ตัว เป็ด 2,220 ตัว และกระบือ 202 ตัว และพบว่าจำนวนสัตว์ที่เลี้ยงเฉลี่ยต่อครัวเรือน (แสดงในตารางที่ 4) ใกล้เคียงกับรายงานของ รัฐบาล จันทลักษ์ณา (2522)^(4, 2) ที่รายงานว่าเกษตรกรในชนบทของประเทศไทยจะเลี้ยงโค 2-3 ตัว แม่สุกร 1-2 ตัว และไก่ 10-20 ตัว

ตารางที่ 4 จำนวนสัตว์แต่ละชนิดและจำนวนสัตว์แต่ละชนิดที่เลี้ยงต่อครัวเรือนของเกษตรกรในตำบลลูกเต่าเป็นรายหมู่บ้าน

ข้อมูล	ลำดับหมู่บ้าน										รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
<u>จำนวนสัตว์ที่เลี้ยง</u>											
สุกร	159	65	433	42	-	58	7	80	44	24	912
โค	83	19	228	69	142	81	81	203	81	134	1,121
ไก่	712	351	323	246	862	861	1,089	1,538	1,081	1,071	9,134
เป็ด	53	96	219	1	520	54	136	31	14	96	2,220
กระบือ	53	24	21	8	4	10	79	-	-	3	202
แพะ	4	-	2	-	10	-	3	-	-	3	22
<u>จำนวนสัตว์เฉลี่ยต่อ</u>											
<u>ครัวเรือน</u>											
สุกร (ตัว)	4.7	4.6	7	2.3	-	3.4	2.3	1.9	1.1	3.4	3.9
โค (ตัว)	5.5	4.7	3	8	2.8	2.8	3.1	4	2.7	3.9	3.5
ไก่ (ตัว)	14.8	23.4	15	15	12	15	11	14.8	12.5	13.6	13.8
เป็ด (ตัว)	9	16	13	1	16	5.4	13.2	6.2	4.6	6.4	12.4
กระบือ (ตัว)	13.2	12	4	-	4	10	7.2	-	-	3	7.8
แพะ (ตัว)	4	-	2	-	5	-	3	-	-	1	2.8

ลักษณะการเลี้ยงดูสัตว์

เกษตรกรเลี้ยงสุกรก็เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว โดยสุกรจะทำหน้าที่คล้ายกระปุกออมสินให้กับครอบครัว เกษตรกรร้อยละ 90 จะเลี้ยงสุกรโดยผูกเชือก ล่ามไว้ใต้ถุนบ้าน หรือใต้ต้นไม้ใหญ่หรือปล่อยอิสระ มีเพียงร้อยละ 10 ที่เลี้ยงไว้ในคอกพื้นไม้หรือพื้นปูนซีเมนต์ สำหรับการเลี้ยงโคจะทำคอกไว้ใต้ถุนบ้าน (5) และนำไปผูกไว้ตามท้องนาหรือคั่นนาให้หากินเอง เกษตรกรจะเลี้ยงโคไว้เพื่อใช้แรงงานในการไถนาและเมื่อมีจำนวนมากหรือปลดกระวังกี่จะขาย ส่วนการเลี้ยงไก่และเป็ด จะเลี้ยงไว้เพื่อกินไข่ หรือฆ่ากินเมื่อมีงาน และที่เหลือจากการใช้เป็นอาหารในครัวเรือนก็จะนำไปขาย การเลี้ยงไก่และเป็ดจะเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ และมีที่นอนใต้ถุนบ้านให้นอนในเวลากลางคืน การเลี้ยงกระบือจะเลี้ยงเป็นฝูงโดยทำคอกไว้ไ้ริมไม้หรือใต้ถุนบ้านและปล่อยให้หากินเองในนาหรือหนองน้ำตื้น ๆ เกษตรกรเลี้ยงกระบือไว้เพื่อประโยชน์เช่นเดียวกับการเลี้ยงโค สำหรับการเลี้ยงแพะก็ใช้วิธีผูกเชือกล่ามไว้ตามคั่นนาหรือริมถนนให้หากินเอง

พันธุ์สัตว์ที่เลี้ยง

สุกร จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เลี้ยงสุกร 122 ครัวเรือนพบว่า เกษตรกรร้อยละ 3 เลี้ยงพ่อพันธุ์สุกร ร้อยละ 47 เลี้ยงแม่สุกรไว้ขายลูก และร้อยละ 71 เลี้ยงสุกรขุนชาย พ่อพันธุ์ที่เลี้ยงเป็นพันธุ์ดาร์จไวท์หรือพันธุ์แลนด์เรซ แม่พันธุ์ส่วนใหญ่เกษตรกรร้อยละ 55 นิยมเลี้ยงสุกรลูกผสมระหว่างพันธุ์ดาร์จไวท์หรือพันธุ์แลนด์เรซ กับพันธุ์พื้นเมือง ร้อยละ 23 เลี้ยงสุกรพันธุ์แท้หรือแลนด์เรซ และมีเพียงร้อยละ 22 ที่เลี้ยงแม่สุกรที่มีเลือดพื้นเมืองสูง ส่วนสุกรขุนเกษตรกรร้อยละ 92 เลี้ยงสุกรลูกผสม

ที่มีสายเลือกพันธุ์ลาร์จไวท์หรือแลนค์เรซกับพันธุ์พื้นเมือง มีเพียงร้อยละ 8 ที่เลี้ยง
 สุกรขุนสายเลือกพันธุ์อื่น ๆ (แสดงในตารางที่ 5) จากตารางที่ 5 เป็นที่น่าสังเกต
 ว่าเกษตรกรนิยมเลี้ยงสุกรพันธุ์ชนสีขาว คือสุกรที่มีสายเลือกพันธุ์ลาร์จไวท์ หรือพันธุ์
 แลนค์เรซ เช่นเดียวกับเกษตรกรในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ⁽⁸⁾ สำหรับ
 สุกรพันธุ์ชนสีแดงคือสายเลือกพันธุ์รอกไม่เป็นที่นิยมเลี้ยงของเกษตรกร จากการ
 สัมภาษณ์ความนิยมในกรณีที่มีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะนำพ่อพันธุ์สุกรไปผสมพันธุ์
 กับแม่สุกรของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรร้อยละ 74 ชอบพันธุ์ลาร์จไวท์มากที่สุด ร้อย
 ละ 22 ชอบพันธุ์แลนค์เรซ และค่าสุกรร้อยละ 4 ชอบพันธุ์รอก

ตารางที่ 5 แสดงพันธุ์สัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่เกษตรกรเลี้ยงในตำบลอุทเทาโดยคิดเทียบ
 เป็นเปอร์เซ็นต์ในสัตว์ชนิดนั้น ๆ

ชนิดสัตว์	จำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ (%)					
	สุกร			ไก่	เป็ด	โค
	พ่อพันธุ์	แม่พันธุ์	สุกรขุน			
<u>สุกร</u>						
- พันธุ์ลาร์จไวท์หรือแลนค์เรซ	3	47	71			
- พันธุ์ลูกผสมลาร์จไวท์หรือแลนค์เรซกับ พันธุ์พื้นเมือง	100	23	-			
- เลือกพันธุ์พื้นเมืองสูง	-	55	92			
	-	22	8			
<u>ไก่</u>						
- ไก่ไข่				5		
- ไก่พื้นเมือง				95		
<u>เป็ด</u>						
- เป็ดไข่					34	
- เป็ดชลา					43	
- เป็ดโปยฉาย					27	
<u>โคพื้นเมือง</u>						100

โค จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เลี้ยงโค 145 ครอบครัว ปรากฏว่าทุกครอบครัวเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งตรงกับรายงานของ จริญญา จันทลักษณ์ (4.) ที่ว่าส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรในชนบทเกือบทุกภาคจะเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมือง ยกเว้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการเลี้ยงโคลูกผสมบราห์มัน จากการสัมภาษณ์เกษตรกรร้อยละ 93 ของเกษตรกรที่เลี้ยงโคจะเลี้ยงแม่โค ร้อยละ 10 เลี้ยงพ่อโค และร้อยละ 50 จะมีลูกโค และโครุ่นเลี้ยงอยู่ด้วย เกษตรกรร้อยละ 76 ต้องการให้หน่วยราชการนำโคพันธุ์ต่างประเทศไปผสมพันธุ์กับแม่โคพันธุ์พื้นเมืองที่เลี้ยงอยู่

ไก่ ผลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เลี้ยงไก่ 256 ครอบครัวพบว่า เกษตรกรร้อยละ 95 เลี้ยงไก่พื้นเมือง และร้อยละ 5 เลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งเป็นพันธุ์ไก่ไข่ที่บริษัทแห่งหนึ่งในประเทศไทยผลิตขาย สุวรรณ เกษตรสุวรรณ (8) กล่าวว่าโดยทั่วไปแล้วเกษตรกรในชนบทจะเลี้ยงไก่พื้นเมืองเกือบทุกบ้าน และจากการสัมภาษณ์เกษตรกรร้อยละ 92 จะเลี้ยงแม่ไก่พื้นเมือง 2-5 ตัวไว้ที่ถุนบ้าน นอกจากนี้เกษตรกรร้อยละ 63 ต้องการให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์นำไก่ลูกผสมระหว่างไก่ไข่กับไก่พื้นเมืองไปส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยง

เป็ด จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เลี้ยงเป็ด 100 ครอบครัว ปรากฏว่าเกษตรกรร้อยละ 43 เลี้ยงเป็ดชวา ร้อยละ 34 เลี้ยงเป็ดไข่ ซึ่งเป็นเป็ดพันธุ์กากีที่มีขนสีน้ำตาลและพันธุ์พื้นบ้านที่มีขนสีน้ำตาลปนดำและขาว และเกษตรกรร้อยละ 27 เลี้ยงเป็ดโป๊ยน้ำซึ่งเป็นเป็ดพันธุ์เนื้อที่เกิดจากการผสมพันธุ์ระหว่างเป็ดชวากับเป็ดไข่

นอกจากเกษตรกรในตำบลคูเต่าจะเลี้ยง สุกร โค ไก่และเป็ดกันเป็นส่วนใหญ่แล้ว ยังพบว่ามีการเลี้ยงกระบือและแพะในตำบลนี้ด้วยแต่มีจำนวนไม่ถึงครัวเรือน

อาหารและการให้อาหาร

สุกร วัตถุประสงค์อาหารสัตว์ที่เกษตรกรเลี้ยงสุกรใช้เศษอาหารเลี้ยงสุกร นั้นพบว่า ร้อยละ 76 มีการใช้รำ ร้อยละ 30 ใช้สำหรับยัดซึ่งมีมากตามธรรมชาติ ในตำบลคูเต่า ร้อยละ 27 ใช้เศษอาหารเหลือจากครัวร้อยละ 12 มีการใช้ปลายข้าว และร้อยละ 11 ใช้คนกล่าวผสมปนไปในอาหารคั่ว สำหรับวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่น ข้าวโพด กากถั่วเหลืองและปลาป่น ไม่มีการนำมาใช้ผสมในอาหารสุกร วัตถุประสงค์ที่เลี้ยงแม่สุกรพบว่า ร้อยละ 43 ใช้รำ สำหรับยัด เศษอาหารจาก ครัว และปลายข้าวบ้างเล็กน้อยผสมกันให้แก่สุกรกิน ร้อยละ 35 มีการเติมหัวอาหาร สำเร็จรูปลงไปคั่ว และมีเพียงร้อยละ 19 ที่ใช้อาหารสำเร็จรูปของบริษัทให้แม่ สุกรกิน สำหรับอาหารลูกสุกรที่เกิดจากแม่สุกรพบว่าเกษตรกร ร้อยละ 72 มีการ เติมหอาหารสำเร็จรูปให้ลูกสุกรกินต่างหาก และร้อยละ 28 ให้ลูกสุกรกินอาหาร ร่วมกับแม่สุกร ส่วนการให้อาหารสุกรขุนพบว่าร้อยละ 13 ใช้รำ สำหรับยัด เศษ อาหารเหลือจากครัวและปลายข้าวผสมกันให้สุกรกิน ร้อยละ 18 มีการเติมหัวอาหาร ลงไปคั่ว และร้อยละ 68 มีการผสมอาหารสำเร็จรูปของบริษัทกับวัตถุประสงค์กล่าว ให้สุกรขุนกิน (แสดงในตารางที่ 6) ในการให้อาหารสุกรพบว่า เกษตรกรร้อยละ 90 เลี้ยงสุกรแบบปล่อยหรือผูกไว้ใต้ต้นไม้ หรือใต้ต้นไม้ จะให้สุกรกินอาหารวันละ 1-2 มื้อ และมีร้อยละ 10 ที่เลี้ยงขังคอก จะให้สุกรกินอาหารวันละ 2 มื้อคือ เช้าและเย็น

ตารางที่ 6 แสดงชนิดของวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยงสุกรชนิดต่างๆ

วัตถุดิบ	จำนวนเกษตรกรที่ใช้ (%)		
	แม่พันธุ์	สุกรขุน	รวม
- รำ	-	-	76
- สหรายสด	-	-	30
- เศษอาหารเหลือจากครัว	-	-	27
- ปลายข้าว	-	-	12
- หน่อกล้วย	-	-	11
- ใช้วัตถุดิบต่าง ๆ ผสมเอง	43	13	-
- มีการเติมหัวอาหาร	35	18	-
- มีการเติมอาหารสำเร็จรูป	19	68	-

โค ไก่ และ เป็ด ในการเลี้ยงโคของเกษตรกรตำบลคูเต่าคล้ายกับการเลี้ยงโคในชนบททั่วไปคือ ปล่อยให้หาหญ้ากินเอง ตามท้องทุ่งหรือคันนา เมื่อถึงหน้าแล้งก็จะให้กินฟางข้าว และพบว่าเกษตรกรร้อยละ 3 เท่านั้นที่ให้ข้าวเปลือกกินบ้าง ในนาแล้ง สำหรับการเลี้ยงไก่ก็เช่นกัน เกษตรกรเลี้ยงตามใต้ถุนบ้านโดยปล่อยให้หาอาหารกินเองตามธรรมชาติ เกษตรกรร้อยละ 82 จะไปรับข้าวเปลือกให้ไก่กิน กล้วยเป็นบางครั้งบางคราว ร้อยละ 27 ให้รำข้าวบ้าง ร้อยละ 23 ให้ปลายข้าว

และร้อยละ 3 ปล่อยให้หากินเอง โดยไม่มีการให้ข้าวเปลือก รำ หรือปลายข้าว ส่วนการเลี้ยงเบ็ด เกษตรกรจะปล่อยให้หาอาหารกินเองตามลำคลอง เกษตรกรร้อยละ 74 จะให้ข้าวเปลือกกินด้วย ร้อยละ 55 ให้เศษปลา, เศษกุ้ง ร้อยละ 34 ให้รำ และร้อยละ 15 เสริมเปลือกหอย และอาหารสำเร็จรูปของบริษัท ให้กินในแต่ละวัน ในกรณีที่เกษตรกรเลี้ยงเบ็ดใช้

ต้นทุนในการเลี้ยงสัตว์

สุกร เกษตรกรที่เลี้ยงแม่สุกรประมาณร้อยละ 98 จะซื้อแม่สุกรมาเมื่ออายุประมาณ 3 เดือนในราคาตัวละ 700 บาท เมื่อนำมาเลี้ยงจนถึงวัยผสมพันธุ์ จะจ่ายค่าอาหารประมาณ 1,300 บาท เกษตรกรร้อยละ 95 จะจ้างพ่อพันธุ์มาผสมพันธุ์ในราคาตั้งมองครั้งละ 100-200 บาท แม่สุกรจะใช้เวลาอุ้มท้องนานประมาณ 114 วัน⁽¹⁰⁾ ก็จะคลอดลูก จากการสัมภาษณ์พบว่าแม่สุกรของเกษตรกร ร้อยละ 52 จะให้ลูกเฉลี่ย 9-10 ตัว ร้อยละ 24 ให้ลูกเฉลี่ย 11-12 ตัว และร้อยละ 13 และ 9 ให้ลูกเฉลี่ย 13-15 และ 7-8 ตัว ซึ่งมีจำนวนลูกสุกรต่อครอกสูงและต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามลำดับ ใน 1 ปี แม่สุกรที่เกษตรกรเลี้ยง ร้อยละ 83 จะให้ลูก 2 ครอกต่อปี เมื่อคำนวณดูแล้วพบว่า ใน 1 ปี แม่สุกรจะให้ลูกเฉลี่ย 18-24 ตัว จากการสัมภาษณ์เกษตรกรเกี่ยวกับต้นทุนค่าอาหารที่ใช้เลี้ยงแม่สุกรตั้งแต่ท้องจนขายลูก 1 ครอก พบว่าเกษตรกรร้อยละ 52 จ่ายค่าอาหารประมาณ 1,500-1,700 บาท ร้อยละ 22 จ่ายค่าอาหารประมาณ 1,700-1,900 หรือ 1,900-2,100 บาท

สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรขุน ร้อยละ 50, 37 และ 11 จะซื้อลูกสุกร มาเฉลี่ยตัวละ 550, 450 และ 350 บาทตามลำดับ และนำมาเลี้ยงต่ออีกประมาณ 4-7 เดือนก็สามารถขายได้ เกษตรกรร้อยละ 35, 26 และ 16 จะต้องจ่ายค่า อาหารในการเลี้ยงสุกรขุน 1 ตัว ประมาณ 910-1,100 บาท 1,110-1,300 บาท และ 710-900 บาทตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวพอจะกล่าวได้ว่า ต้นทุนในการเลี้ยง สุกรขุน 1 ตัว เฉลี่ยประมาณ 1,355 บาท (1,060-1,650)

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากเกษตรกรที่เลี้ยงขุนชาย และเลี้ยงแม่ สุกรเพื่อขายลูกนำมาคำนวณต้นทุนในการผลิตลูกสุกรอายุประมาณ 8 สัปดาห์ จำนวน 1 ตัว จะต้องลงทุนทั้งสิ้นเป็นเงิน 221 บาท จะได้ดังนี้

1. ค่าพันธุ์แม่สุกร 700 บาท คิดความสามารถในการให้ลูกได้ 8 ครอก ฉะนั้นใน 1 ครอก จะเป็นค่าแม่พันธุ์สุกรประมาณ 87.50 บาท
2. ค่าอาหารในการเลี้ยงแม่สุกรตั้งแต่อายุ 3 เดือน จนกระทั่งผสม พันธุ์ประมาณ 1,300 บาท (นำมาจากค่าอาหารในการเลี้ยงสุกรขุน 1 ตัว ตั้งแต่ อายุ 2 เดือน จนกระทั่งขายเมื่ออายุ 7 เดือน) ฉะนั้นใน 1 ครอกจะเป็นค่าอาหาร ในการเลี้ยงแม่สุกรตั้งแต่อายุ 3 เดือนจนถึงผสมพันธุ์ ประมาณ 162.50 บาท (คิด ความสามารถในการให้ลูกได้ประมาณ 8 ครอก)
3. ค่าจ้างพ่อพันธุ์มาผสมพันธุ์แม่สุกรจนกระทั่งตั้งท้อง 1 ครั้ง เป็น เงินประมาณ 150 บาท
4. ค่าอาหารแม่สุกรตั้งแต่ตั้งท้องจนกระทั่งขายลูกสุกร รวมทั้งค่า อาหารลูกสุกร 1 ครอก ประมาณ 1,700 บาท

นั่นคือต้นทุนในการผลิตลูกสุกร 1 ครอก ประมาณ 2,100 บาท (ครอก
1 2 3 4) จากการสัมภาษณ์พบว่าแม่สุกรให้ลูกเฉลี่ยครอกละ 9-10 ตัว
ฉะนั้นต้นทุนในการผลิตลูกสุกร 1 ตัว ประมาณ 221 บาท (2,100 หารด้วย 9.5)

โคไก่และเป็ด โคที่เกษตรกรเลี้ยงส่วนใหญ่ได้รับการตกทอดมาจาก
พ่อ แม่ หรือเลี้ยงกันไว้นานแล้ว จึงไม่สามารถตีราคาเป็นเงินได้ และการเลี้ยง
ลูกก็กระทำในลักษณะการเลี้ยงปล่อย จึงไม่สามารถคำนวณต้นทุนค่าอาหารในการเลี้ยง
ได้

สำหรับการเลี้ยงไก่ส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรจะเลี้ยงแม่ไก่และรอยละ 91
จะฟักลูกไก่เอง ลูกไก่ที่ฟักได้เมื่อโตขึ้นก็จับขาย จึงไม่สามารถคิดค่าพันธุ์ไก่ได้
หรือถ้าคิดก็ตกราคาประมาณตัวละ 5 บาท แต่จากการที่เกษตรกรเลี้ยงไก่แบบปล่อย
และมีการโปรยข้าวเปลือกให้กินเป็นครั้งคราว ต้นทุนค่าอาหารจึงเป็นค่าข้าวเปลือก
จากการสัมภาษณ์พบว่าต้นทุนค่าอาหารในการเลี้ยงไก่ ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งจับขาย
1 ตัว ประมาณ 6-15 บาท

ในส่วนต้นทุนในการเลี้ยงเป็ดพบว่า เกษตรกรจะซื้อลูกเป็ดพันธุ์ไข่
จากตลาดมาราคาตัวละ 5-10 บาท แต่สำหรับในกรณีเป็ดชวา และเป็ดไป๋ฉาย
จะเป็นลูกเป็ดที่เกษตรกรฟักเอง ในการศึกษาครั้งนี้ได้เน้นถึงการเลี้ยงเป็ดเพื่อขาย
เนื้อ จากการสัมภาษณ์พบว่า เกษตรกรเลี้ยงเป็ดแบบปล่อยให้หากินเองและมีการ
เลี้ยงอาหารบ้าง เมื่อคำนวณแล้วต้นทุนค่าอาหารในการเลี้ยงเป็ดตั้งแต่เด็กจน
กระทั่งจับขายประมาณ 11-20 บาท

ตลาดและวิธีการซื้อขายสัตว์

สุกร เกษตรกรที่เลี้ยงแม่สุกรร้อยละ 90 จะขายลูกสุกรที่ได้จากแม่สุกรที่เลี้ยง และมีเพียงร้อยละ 27 จะเก็บลูกสุกรไว้เพื่อเลี้ยงขุนชาย ลูกสุกรที่ขายจะขายเมื่ออายุประมาณ 8 สัปดาห์ โดยเหมาตัวขาย เกษตรกรจะขายลูกสุกรเพศผู้และเพศเมียราคาเท่ากัน เฉลี่ยตัวละ 410-500 บาท เกษตรกรร้อยละ 72 จะขายลูกสุกรให้เพื่อนบ้าน ตามตลาดนัด ร้อยละ 48 นำไปขายนอกหมู่บ้าน, ในตัวเมืองหรือตลาดนัดนอกตำบลเก่า และร้อยละ 11 จะขายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อถึงบ้าน (แสดงในตารางที่ 7) ลูกสุกรเพศผู้ที่ขายร้อยละ 90 ไม่ได้ตอน มีเพียงร้อยละ 10 ที่ตอนก่อนขาย

เกษตรกรที่เลี้ยงสุกรขุนชาย ร้อยละ 97 จะซื้อลูกสุกรจากตลาดนัดในตำบล หรือจากเพื่อนบ้าน หรือได้จากแม่สุกรที่เลี้ยง มีเพียงร้อยละ 3 เท่านั้น ที่ซื้อลูกสุกรจากฟาร์มเอกชนมาเลี้ยงขุนชาย ลูกสุกรที่เกษตรกรซื้อมาเลี้ยงขุนชายอายุประมาณ 8 สัปดาห์ ซื้อมาในราคาเฉลี่ยตัวละ 450-550 บาท นำมาเลี้ยงประมาณ 4-7 เดือนก็จับขาย โดยเกษตรกร ร้อยละ 51, 36 และ 10 จะขายสุกรขุนเมื่อน้ำหนักประมาณ 80, 90 และ 100 กิโลกรัมตามลำดับ เกษตรกรร้อยละ 47, 37 และ 12 ขายสุกรได้เฉลี่ยตัวละ 1,800, 2,000 และ 2,200 บาท ตามลำดับ การซื้อขายสุกรขุนในหมู่บ้าน ใช้วิธีการเหมาตัวขาย โดยร้อยละ 97 มีพ่อค้ามารับซื้อถึงบ้าน ร้อยละ 2 ขายให้เพื่อนบ้านและร้อยละ 1 นำไปขายนอกหมู่บ้าน จากการสอบถามพ่อค้าในตัวเมืองหาคีใหญ่ที่รับซื้อสุกรในหมู่บ้าน โดยการชั่งน้ำหนักพ่อค้าจะรับซื้อในราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 25 บาท (ราคาสุกรช่วงเดือนตุลาคม 2525 -

เมษายน 2526) เมื่อคำนวณแล้วถ้าเกษตรกรขายสุกรขุนโดยการชั่งน้ำหนัก
เกษตรกรจะขายสุกรขุน น้ำหนัก 80 กก. ได้เป็นเงิน 2,000 บาท น้ำหนัก 90 กก.
ได้เป็นเงิน 2,250 บาท และสุกรขุนน้ำหนัก 100 กก. ได้เป็นเงิน 2,500 บาท
จากวิธีการซื้อขายสุกรขุนแบบเหมาตัวนี้ทำให้เกษตรกรถูกพ่อค้าลดราคาทำให้ไม่ได้รับ
เงินจากการขายสุกรตามความเป็นจริงที่ควรจะได้ สาโรช คำเจริญ และคณะ⁽⁸⁾
ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการซื้อขายสุกรขุนในชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่ง
ใช้วิธีเหมาตัวขายว่า เกษตรกรจะเสียเปรียบพ่อค้าและถูกกดราคาเช่นกัน

โค เป็ดและไก่ เกษตรกรร้อยละ 83 จะเลี้ยงโคไว้เพื่อใช้แรงงาน
ในการไถนา และร้อยละ 48 เคยขายโคที่เลี้ยง ในการขายโคของเกษตรกรตำบล
คูเต่า ก็คล้าย ๆ กับการซื้อขายโคในชนบทตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดย
พ่อค้าจะมองดูควายสายตาและกำหนดราคาให้กับผู้ขาย จะมีการตั้งรอกราคากันจน
เป็นที่พอใจตกลงซื้อขายกัน⁽⁷⁾ โดยวิธีการเหมาตัวหรือประมูลราคา จากการ
สอบถามปรากฏว่าเกษตรกรร้อยละ 35 จะขายโค เมื่ออายุประมาณ 2.3-3 ปี
ร้อยละ 32 ขายโคเมื่ออายุ 1.5-2.5 ปีและร้อยละ 28 จะขายโคที่มีอายุมากกว่า
6 ปีขึ้นไป ราคาที่ขายประมาณตัวละ 2,300-3,800 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาด
ของโค โคตัวผู้ที่ขายร้อยละ 94 จะไม่ได้ตอนและร้อยละ 6 จะตอน

เกษตรกรที่เลี้ยงเป็ด ร้อยละ 88 จะนำไข่เป็ดมาปรุงอาหารสำหรับ
บริโภคในครัวเรือน และร้อยละ 55 นำไข่เป็ดที่เหลือจากการบริโภคไปขาย โดย
ขายได้ราคาฟองละ 1.25-1.70 บาท นอกจากนั้นเกษตรกรยังขายเป็ดเพศผู้และ

เพศเมียที่ได้ไข่น้อยโดยเบ็ดที่ขายจะมีน้ำหนักประมาณ 1.5-2 กก. ซึ่งเข้าใจว่าเป็นเบ็ดพันธุ์ไข่และเกษตรกรอีกพวกหนึ่งจะขายเบ็ดที่มีน้ำหนักประมาณ 2-2.5 กก. ซึ่งเข้าใจว่าเป็นเบ็ดโป้ย้าย เกษตรกรจะขายเบ็ดพันธุ์ไข่ได้เฉลี่ยตัวละ 35-40 บาท และเบ็ดโป้ย้ายเฉลี่ยตัวละ 45-60 บาท เบ็ดที่เลี้ยงเพื่อขายเนื้อ เกษตรกรจะขายเมื่อเบ็ดมีอายุประมาณ 4-5 เดือนในการซื้อขายเกษตรกรร้อยละ 40 ขายโดยวิธีเหมาตัวขาย และร้อยละ 60 ขายโดยการชั่งน้ำหนักขาย เบ็ดที่ขายร้อยละ 47 จะนำไปขายตามตลาดนัดใหญ่ ๆ หรือนำไปขายที่ตลาดสดในอำเภอภาคใหญ่ ร้อยละ 34 จะขายให้พ่อค้าที่ไปรับซื้อถึงบ้าน และร้อยละ 18 ขายให้กับเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปฆ่าแกงกินเมื่อมีงานต่าง ๆ

สำหรับการซื้อขายไก่ก็คล้าย ๆ กับการซื้อขายเบ็ด ส่วนใหญ่แล้วไก่ที่เกษตรกรเลี้ยงไว้ขายจะเป็นลูกไก่ที่ฟักได้เอง เกษตรกรจะเลี้ยงไก่อานประมาณ 5-6 เดือนก็จับขาย ไก่ที่จับขายจะมีน้ำหนักประมาณ 1-2 กก. วิธีการซื้อขายนั้น เกษตรกรร้อยละ 69 ขายแบบชั่งน้ำหนักขายและร้อยละ 31 ขายแบบเหมาตัวขาย ในการชั่งน้ำหนักขาย เกษตรกรร้อยละ 26 จะขายไก่เพศผู้และเพศเมียในราคาเท่ากัน ร้อยละ 72 จะขายไก่เพศเมียแพงกว่าเพศผู้ โดยเพศเมียจะขายกิโลกรัมละ 30 บาท และเพศผู้จะขายกิโลกรัมละ 25 บาท และมีเกษตรกรร้อยละ 2 เท่านั้นที่ขายไก่เพศผู้แพงกว่าเพศเมีย เนื่องจากไก่ที่ขายเป็นไกชน โดยเฉลี่ยแล้ว เกษตรกรจะขายไก่ได้ประมาณตัวละ 30-50 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดและน้ำหนักไก่ ตลาดการซื้อขายไก่ก็เช่นเดียวกับเบ็ดคือ ส่วนใหญ่นำไปขายตามตลาดนัดใหญ่ ๆ หรือในตลาดสดเมืองภาคใหญ่ นอกจากนั้นก็พ่อค้าไปรับซื้อถึงบ้าน และก็ขายให้กับเพื่อนบ้านเพื่อนำไปฆ่าในงานต่าง ๆ (แสดงในตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 แสดงวิธีการซื้อขายสัตว์และตลาดการจำหน่ายสัตว์ของเกษตรกรใน
ตำบลคูเต่า

ตลาดและวิธีการซื้อขาย	ชนิดสัตว์			
	สุกร	โค	ไก่	เป็ด
<u>วิธีการซื้อขาย</u>				
ซึ้่งนำหน้าขาย (%)	1	-	69	60
เหมาะตัวขาย (%)	99	100	31	40
<u>ตลาดจำหน่ายสัตว์</u>				
ขายให้เพื่อนบ้าน (%)	2	-	19	18
พอคมามารับซื้อถึงบ้าน (%)	97	-	30	34
นำไปขายนอกหมู่บ้าน (%)	1	-	51	47
ตลาดนัดหรือในเมือง (%)	1	-	51	47

รายได้จากการเลี้ยงสัตว์

โดยทั่วไปแล้ว เกษตรกรในชนบทเลี้ยงสัตว์โดยมิได้หวังจะเป็นรายได้หลัก เกษตรกรเลี้ยงไก่และเป็ดก็เพื่อหวังมีไข่สำหรับเป็นอาหารในครอบครัว บางครั้งมีงานหรือมีแขกมาเยี่ยมเยียนก็จะจับไก่หรือเป็ดที่เลี้ยงไว้ไ้ถุ่ณบ้านมาฆ่าแกงกินเป็นอาหาร สำหรับสุกรส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรเลี้ยงไว้ก็เพื่อเป็นออมสินของครอบครัว

ช่วยกินอาหารเศษเหลือจากครัว และเมื่อถึงเวลาขายโคก็จะได้เงินมาเป็นก้อนให้
กับครอบครัว ในด้านการเลี้ยงโคเป็นที่ทราบกันแล้วว่าเลี้ยงไว้เพื่อใช้งาน จะมี
ขายบ้างก็ลูกโคที่เกิดจากแม่โคที่เลี้ยง หรือโคที่ปลดจากการใช้งานไถนาแล้ว

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่าเกษตรกรที่เลี้ยงแม่สุกร แม่
จะลงทุนในแต่ละปีประมาณ 4,200 บาท และมีรายได้จากการขายลูกสุกร 2
ครอกหรือ 19 ตัวต่อปีได้เงินประมาณ 8,550 บาท สำหรับการเลี้ยงสุกรขุนเกษตรกร
จะเลี้ยงสุกรขุนขายเฉลี่ยปีละ 2-5 ตัว สุกรขุน 1 ตัว ต้องลงทุนในการเลี้ยงประ-
มาณ 1,505 บาท และขายโคตัวละ 1,927 บาท สำหรับไก่เมื่อคิดค่าพันธุ์และ
ค่าอาหารไก่ 1 ตัว ลงทุนประมาณ 15.5 บาท และขายโคตัวละประมาณ 40 บาท
ใน 1 ปี เกษตรกรจะขายไก่ประมาณ 11 ตัว จึงทำรายได้ให้กับครอบครัวประมาณ
ปีละ 440 บาท สำหรับเป็ด เกษตรกรโดยเฉลี่ยจะขายเป็ดปีละ 14 ตัว เป็ดแต่
ละตัวลงทุนประมาณ 22 บาท และขายโคตัวละ 37 ถึง 52 บาท ดังนั้นใน 1 ปี
เกษตรกรจะมีรายได้จากฟาร์มขายเป็ด ประมาณ 518-728 บาท ส่วนรายได้จาก
การขายโคเกษตรกรจะขายโคเฉลี่ยปีละ 1.4 ตัว โดยขายเฉลี่ยตัวละ 3,050 บาท
จะได้เงินประมาณ 4,270 บาท สำหรับต้นทุนในการเลี้ยงโคไม่สามารถหาได้เนื่อง
จากโคที่เลี้ยงจะเป็นลูกโคที่ได้จากแม่โคที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่ เมื่อพิจารณาแล้วถ้า
เกษตรกรมีการเลี้ยงสุกร ไก่ เป็ด และโค ในปริมาณเฉลี่ยของผู้เลี้ยงสัตว์ชนิด
นั้น ๆ ของตำบลจะทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ประมาณปีละ 18,805
บาท และกำไรพอสมควร (ดังแสดงในตารางที่ 8) แต่ความเป็นจริงแล้วเกษตรกร
ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ทุกชนิด

ตารางที่ 8^{1/} แสดงต้นทุน รายได้ และกำไรในการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรในระยะเวลา 1 ปี

ชนิดสัตว์	ต้นทุน (บาท)				ราคาขาย ต่อตัว (บาท)	จำนวนที่ ขายต่อปี (ตัว)	รายรับ ต่อปี (บาท)	ต้นทุน ต่อปี (บาท)	กำไร ต่อปี (บาท)
	พันธุ์	อาหาร	ผสมพันธุ์	รวม					
เลี้ยงแม่สุกรขายลูก 2 ครอก	175	3,725	300	4,200	450	19	8,550	4,200	4,350
สุกรขุน	480	1,025	-	1,505	1,927	2.5	4,817.5	3,762.5	1,055
ไก่	5	10.5	-	15.5	40	11	440	170.5	269.5
เป็ด	7	15	-	22	37-52	14	518-728	308	210-420
โค ^{1/}	-	-	-	-	3,050	1.4	4,270	-	4,270

^{1/}ไม่สามารถประมาณต้นทุนได้เนื่องจากเป็นโคที่เกิดจากแม่โคของเกษตรกรเอง และการเลี้ยงดูก็ให้หาหญ้ากินเอง

โรคและการป้องกันโรค

1. โรคและฤดูกาลระบาด โรคที่มีความสำคัญในการทำลงยเศรษฐกิจ การเลี้ยงสัตว์ได้แก่โรคปากและเท้าเปื่อยในโคและสุกร โรคอหิวาต์สุกร⁽¹⁰⁾ ใน สัตว์ปีกได้แก่โรคนิวคาสเซิล โรคทางเดินหายใจและกาฬโรคในเป็ด⁽¹¹⁾ จากการ สัมภาษณ์ปรากฏว่าเกษตรกรร้อยละ 57 แจ้งว่าสุกรที่เลี้ยงเคยไม่สบาย โดยเฉพาะ เกี่ยวกับโรกระบบทางเดินอาหารและระบบหายใจ และเกษตรกรร้อยละ 8 กล่าว ว่าเคยมีโรกระบาดสุกรเมื่อ 2-3 ปีที่แล้ว จากการสอบถามอาการและลักษณะของ โรคทำให้สันนิษฐานได้ว่าเป็นโรคอหิวาต์สุกร เกี่ยวกับโรกระบาดสุกรจะเกิดการ ระบาดในราวเดือนเมษายนถึงกลางเดือนพฤษภาคม⁽¹⁴⁾ และจากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการดูแลสุกรหลังคลอดถึงหย่านม เกษตรกรร้อยละ 67 ตอบว่าลูกสุกร ที่คลอดในแต่ละครอกจะตายเฉลี่ย 1-2 ตัว

นอกจากโรคสุกรแล้วในตำบลลู่เต่า เกษตรกรร้อยละ 72 กล่าวว่า เป็ดที่เลี้ยงมีการตายเนื่องจากโรกระบาด โดยเฉพาะในลูกเป็ดเล็ก ๆ จะตาย เป็นจำนวนมาก จากการสอบถามยังไม่ทราบแน่นอนว่าเป็นโรกระบาดอะไร

สำหรับไก่ที่เลี้ยงนั้นพบว่าไก่ของเกษตรกรร้อยละ 75 เป็นโรกระบาด โดยเฉพาะโรคหวัดและโรคนิวคาสเซิล ขณะที่ออกสัมภาษณ์พบว่าเกิดการระบาดของ โรคนิวคาสเซิลในไก่อย่างรุนแรง ฤดูกาลระบาดของโรคนิวคาสเซิลประมาณ เดือนมีนาคม - พฤษภาคม ซึ่งเป็นหน้าร้อน และสำหรับโรคหวัดจะเริ่มในราว เดือน พฤษภาคม หรือมิถุนายน ซึ่งเป็นต้นฤดูฝน

สำหรับในโคพบว่า โคของเกษตรกรร้อยละ 34 เคยเป็นโรคปากและเท้าเปื่อยซึ่งเกิดการระบาดตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนเมษายน

2. การป้องกันรักษา รัฐบาล⁽¹⁾ ได้เล็งเห็นถึงความเสียหายที่เกิดจากสัตว์เป็นโรคระบาดตาย ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 รัฐบาลได้มอบหมายให้กรมปศุสัตว์ดำเนินการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในไก่ การฉีดวัคซีนเป็นวิธีที่วิธีหนึ่งในการป้องกันโรคในสัตว์ (10, 13)

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เลี้ยงสุกร คือวิธีการป้องกันรักษาสุกรที่ไม่สบาย ปรากฏว่าเกษตรกรร้อยละ 92 จะซื้อยามารักษาเอง ร้อยละ 1 แจ้งสัตว์แพทย์มารับรักษา นอกจากนั้นไม่ได้มีการทำอะไรทั้งสิ้น สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงเป็ด ปรากฏว่า ร้อยละ 68 ไม่ได้ทำอะไรทั้งสิ้นปล่อยให้ตายเอง และมีร้อยละ 38 ซื้อยามารักษาเอง ในไก่ก็เช่นกันเกษตรกรร้อยละ 72 ไม่มีการรักษาไก่ที่ไม่สบาย และร้อยละ 28 ซื้อยามารักษาเอง และเมื่อใดไม่สบายเกษตรกรร้อยละ 77 ซื้อยามารักษาเอง, ร้อยละ 10 แจ้งสัตว์แพทย์มารับรักษา นอกนั้นไม่มีการรักษา

จากการสอบถามเกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาดสัตว์ ปรากฏว่าเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรร้อยละ 64 ไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดในสุกร เกษตรกรร้อยละ 34 ฉีดบ้างเป็นบางครั้ง และร้อยละ 2 ฉีดทุกครั้ง ในการเลี้ยงเป็ดเกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดเป็ด สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงไก่ ร้อยละ 90 ไม่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดไก่ มีเพียงร้อยละ 10 ที่เคยฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาดไก่ ส่วนในการเลี้ยงโคนั้น โคของเกษตรกรร้อยละ 76 เคยได้

รับการนี้ควักขึ้นป้องกันโรคระบาดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ทำให้ สาเหตุสำคัญที่ทำให้ การระบาดของโรคยังมีอยู่ มาจากรัฐบาลไม่สนใจควบคุมอย่างแท้จริง เนื่องจาก ไม่มีเงินและเจ้าหน้าที่พอ (๘). จากการสอบถามเกษตรกรเกี่ยวกับวิธีป้องกันโรค ระบาดสัตว์ เกษตรกรเกือบทั้งหมด ยินดีให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มาให้บริการ และนำนํ้าการนี้ควักขึ้นป้องกันโรคระบาดในสัตว์ต่าง ๆ

ความรู้ของเกษตรกรในการเลี้ยงสัตว์

จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการ เลี้ยงสัตว์น้อย การเลี้ยงดูยังใช้แบบเก่า ๆ ไม่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไปใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรจะขาดความรู้ทางด้านโรค การป้องกันโรค และ ค้านอาหารสัตว์

ในคํานการรวมกลุ่มของเกษตรกร ปรากฏว่าเกษตรกรร้อยละ 76 ไม่ เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ ทั้งสิ้น มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ นอกนั้นก็ เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มเกษตรกร จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่าแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับนั้นส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อ แม่ เพื่อนบ้าน หรือจากวิทยุ สำหรับทางคํานเอกสารและเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ว่า เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งเหล่านี้้น้อยมาก ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่แสดงความ จํานงที่จะให้หน่วยงานของรัฐเข้าไปช่วยเหลือในเรื่องความรู้ให้มาก ๆ

สรุปและขอเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่าเกษตรกรในตำบลฤๅแตส่วนใหญ่จะมีการ เลี้ยงสัตว์กันเกือบทุกครัวเรือน แต่พันธุ์สัตว์ส่วนใหญ่ที่เลี้ยงจะเป็นพันธุ์พื้นเมือง

หรือถูกข่มขืนในเมืองที่ให้ผลผลิตต่ำ การเลี้ยงดูและการให้อาหารยังไม่ดีเท่าที่ควร ปัญหาเรื่องโรคระบาดสัตว์นับว่าเป็นปัญหาที่ทำให้รายได้ของเกษตรกรจากการเลี้ยงสัตว์ลดลงซึ่งควรที่จะต้องรีบแก้ไข นอกจากนี้เรื่องการตลาดและการจำหน่ายสัตว์ โดยเฉพาะสุกรและโค ยังเป็นระบบล่าหลัง ซึ่งใช้การซื้อขายแบบเหมาตัว โดยดูด้วยสายตาทำให้เกษตรกรเสียเปรียบอย่างมาก ตลอดจนเกษตรกรยังขาดความรู้ หรือวิชาการเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์สมัยใหม่ ขาดการรวมกลุ่มและขาดความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ ในการเลี้ยงสัตว์นั้นจะให้ได้ผลดีขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ๆ คือ พันธุ์สัตว์และการจัดการ⁽⁹⁾ จากผลการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการที่จะทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์มากขึ้นนั้น ควรจะได้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในตำบลลู่เต่าเกี่ยวกับเรื่อง การเลี้ยงสัตว์ การตลาดและการรวมกลุ่ม
2. ควรจัดทำโครงการส่งเสริมแนะนำและให้บริการการฉีดวัคซีน ป้องกันโรคไข้ เบ็ด สุกร และโค โดยเร่งด่วน ซึ่งจะลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรได้อย่างมาก
3. จัดทำโครงการส่งเสริมและปรับปรุงพันธุ์สุกร และพันธุ์ไก่ให้ เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง
4. จัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ในตำบลลู่เต่า ซึ่งวิธีนี้จะช่วยทำให้เกษตรกร มีการรวมกันเป็นกลุ่ม มีการให้ความรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การซื้อขายใน ลักษณะกลุ่ม จะทำให้เกษตรกรขายได้ราคาดีและต้นทุนในการซื้อจะถูกลงเพราะซื้อ

ทีละมาก ๆ และที่สำคัญจะทำให้เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองในการขายสัตว์กับ
พ่อค้าได้เป็นอย่างดี ไม่ถูกพ่อค้าเอาเปรียบและกดราคามากเกินไป

เอกสารอ้างอิง

1. กองศึกษาภาวะเศรษฐกิจและเผยแพร่การพัฒนา. 2525. แผนพัฒนาชนบท
ยากจนในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5
พ.ศ.2525-2526. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร. 127 หน้า.
2. กฤษฎ์ สังขทรัพย์. 2523. ปัญหาในการผลิตสุกรกับเศรษฐกิจของประเทศ.
รายงานผลการสัมมนา การแก้ไขปัญหาลูกสุกรแห่งชาติ วันที่ 26-27
ธันวาคม 2523 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
กรุงเทพมหานคร : หน้า 19-21
3. จริญญา จันทลักษณ์ และอนันต์ชัย เชื้อนธรรม. 2521. สถิติเบื้องต้นแบบ
ประยุกต์. กรุงเทพมหานคร. บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
290 หน้า.
4. จริญญา จันทลักษณ์. 2522. ศักยภาพและข้อจำกัดของการผลิตปลูสัตว์ใน
ประเทศไทย. วารสารสมาคมเศรษฐศาสตร์เกษตรแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ 18. หน้า 12-13.
5. จริญญา จันทลักษณ์, กัญจนะ มากวิจิตร, ประรณนา พุกณะศรี, ศรีเทพ ชีววาสร
และมานิตย์ วิมลรัตน์. 2521. รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยเพื่อ
ส่งเสริมและปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อในหมู่บ้าน พ.ศ.2517-2520. ภาค-
วิชาสัตวบาล, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 65 หน้า.

6. ดุบงกช จามี่กร. 2523. วิธีการดำเนินการสำรวจด้วยตัวอย่าง. ภาควิชาสถิติ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 156 หน้า.
7. สาโรช คำเจริญ, สุวิทย์ สิริพันธ์วัฒน์, ศิริลักษณ์ ภูวคสไพโรจน์ และเยาวมาลย์ คำเจริญ. 2523. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการผลิตสุกรของกสิกรรายย่อยในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานผลการวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพการผลิตสุกรในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2522. คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า 2-18.
8. สุวรรณ เกษตรสุวรรณ. 2522. คำแนะนำเรื่องการเลี้ยงไก่หลังบ้าน. วารสารสมาคมเศรษฐศาสตร์เกษตรแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ 18. หน้า 128-136.
9. สุชีพ รัตนสาร. 2520. คู่มือปฏิบัติการเลี้ยง. กรุงเทพฯ : เทพพิมพ์การพิมพ์
10. ทิม พรรณศิริ. 2523. นโยบายการควบคุมและป้องกันโรค. รายงานผลการสัมมนาการแก้ไขปัญหาดูกรแห่งชาติ วันที่ 26-27 ธันวาคม 2523 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน กรุงเทพมหานคร : หน้า 33-35.
11. นที นิลนพคุณ. 2522. โรคสัตว์ที่สำคัญที่มันทอนเศรษฐกิจของเกษตรกร. วารสารสมาคมเศรษฐศาสตร์เกษตรแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ 18. หน้า 224-237.

12. Chantalakhana, Charan. 1983. Recent advances in artificial insemination in Thailand. Presented at the ASPAC/FFTC-PCARRD Seminar on the Impact of Artificial Insemination on Livestock Production in Southeast Asia, at PCARRD, Los Baños, Philippines, during 22-27 March 1983. 29 pages.
13. Kullavanijaya, Monda. 1982. Benchmark survey. Project report of integrated rural development at tambon Koo-tau. Prince of Songkhla University. 10-23.
14. Siriwathananukul, Yuthana. 1982. Swine vaccination. Project report of integrated rural development at tambon Koo-Tau. Prince of Songkla University. 46-47.